

Kornoelje

Voorjaar 2024 - Nummer 82

Lente jungle

Kim Merel

Inhoud

Voorwoord	3
Het jaar van de hermelijn	4
Help, de Aziatische hoornaar rukt op	9
Annemarie de Vries (1941-2023)	11
Tusschenwater	13
De biologische klok	15
Degenkrabben: bizarre prehistorisch uitziende dieren die ons beschermen	17
Ooievaars van Erik van Ommen	19
Steenuilenhuisvesting	20
Jaarverslag Vogelwerkgroep Vries	23
Nationale vogeltelling	28
Uit de krant Uitgeteld	29
Verdwijnen of verschijnen	31
Duurzame rietjes	33
Insectenhotel	35
Kruidenwijsheden: gember	37
Drie bijzondere bomen op Dennenoord	38
Activiteitenprogramma 2024	41
Colofon	43

hoveniersbedrijf

Sander Bosch bv

mobiel: (06) 51 31 64 62

postadres

Postbus 47

tel. (0592) 54 20 69

fax (0592) 54 43 24

9480 AA Vries

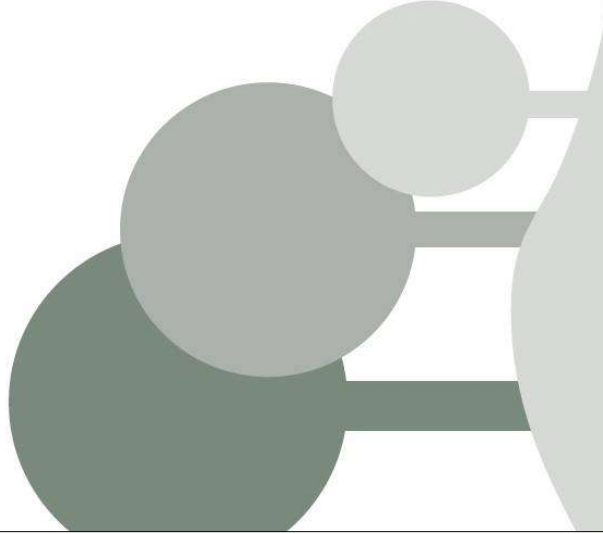
Assen

info@sander-bosch.nl

www.Sander-Bosch.nl

Ketellapperstraat 57

9403 VS Assen

Voorwoord

We hebben het allemaal druk.

Ik verklap geen nieuws dat nogal wat leden van de IVN afdeling Vries gepensioneerd zijn. Hoe treurig ook dat ik dat moet vaststellen, want ik zou graag meer jongeren willen zien onder onze leden. Werk dat wij doen aan de scholen leidt niet vanzelfsprekend tot ledenaanwas onder de betrokken kinderen of ouders daarvan. Jammer.

Ik wil even terug naar de periode dat je geen pensioen ontving en moest werken voor je inkomen.

Op één of andere manier combineerde je werk en gezin/vrije tijd. Zelfs vaak met een fulltime baan. Nog ouderen dan ik kunnen ook nog vertellen over de zaterdagochtend die in hun tijd nog niet vrij was. De werkweek was vroeger langer. Maar het ging op een of andere manier. Natuurlijk hebben een aantal mensen terugkijkend soms een beetje spijt: je had meer willen meemaken van de ontwikkeling van je kinderen, of je had meer tijd gemaakt willen hebben om dienstbaar te zijn voor de samenleving. Overdoen van je leven kan niet, dus tijdig goede keuzes maken is heel belangrijk.

Waarom schrijf ik dit? Omdat het bestuur aanloopt tegen grenzen. Een aantal van de leden van het bestuur heeft aangegeven te gaan stoppen. Het is goed geweest. Misschien niet eens zozeer omdat de leeftijd begint te tellen, maar omdat er keuzes gemaakt moet worden. En mag het na 10 of meer jaren? Er zijn ook andere belangrijke dingen te doen, anders dan bestuurslid zijn van IVN en de taken die daaruit voortvloeien te verzorgen. En daarom gaat het bestuur zoeken naar opvolging voor de vertrekkende leden. De ervaring leert dat niemand zich zomaar aanmeldt als kandidaat. De opvolgingsvraag is dus in eerste aanleg een opdracht aan het bestuur om in de openvallende plaatsen te voorzien.

En velen hebben geen tijd.

Het roept bij mij de vraag op waar wij het zo druk mee hebben.

Bij deze vraag laat ik het.

Peter Kwast, voorzitter

Het jaar van de hermelijn

Tekst Nicolien Bottema

Foto's Fiona Bottema

Ik heb nog nooit een hermelijn gezien, zegt Menno Bentveld op 7 januari bij Vroege Vogels. De twee leden van de Werkgroep kleine marterachtigen die het blijde nieuws kwamen verkondigen dat de hermelijn tot zoogdier van het jaar was verkozen, moeten tot hun spijt bekennen dat ze er ook nog nooit één gezien hebben. Dat vind ik wonderlijk, want ik ben regelmatig hermelijnen tegengekomen. Ik kijk dus op de Verspreidingsatlas om te zien of ze misschien alleen hier bij ons voorkomen. Maar nee, vóór 2020 was heel Nederland blauw op de kaart, wat wil zeggen dat ze overal voorkwamen. Op een recente kaart van Waarneming.nl staan her en der wat witte plekken, maar die zijn niet groot genoeg om te kunnen verklaren dat mensen nog nooit een hermelijn hebben gezien.

Nu de hamvraag: hebt U zelf wel eens een hermelijn gezien?

Glimmerpolder

Mijn man beweerde dat hij ze in zijn jonge jaren op de boerderij van zijn oom uit hun holletjes kon fluiten. Als je hoog genoeg floot dachten ze dat er een muis voor hun deur zat te piepen en kwamen ze naar buiten om die te grazen te nemen, was zijn verklaring.

Mijn eigen eerste waarneming was een erg vreugdevolle. We reden in het voorjaar door de Glimmerpolder om te kijken of er kemphanen waren. Er lagen hoopjes hooi langs de slootkant en het gras was laag, er was blijkbaar al wat gemaaid. We keken verbaasd naar een perceel waar kieviten en grutto's om de beurt even omhoogvlogen en dan weer neerdaalden als een soort weidevogel-wave. Toen zagen we dat er een hermelijntje door het land racete en huppelde. De vogels waren er niet van onder de indruk. Op een ontspannen manier wipten ze even op zodat het beestje onder ze door kon rennen en daarna gingen ze onverstoorbaar door met foerageren. Het hermelijntje barstte van de levensvreugd, dook in een hoopje hooi, rende tussen en onder de kieviten door, gooide een ander hoopje hooi uit elkaar, sprong in de sloot en zwom naar de overkant, waar hij rare sprongetjes maakte en de sloot weer indook, terug naar

de kieviten waar hij in een hoopje hooi verdween. Wat een geweldige waarneming.

Onnerpolder

De volgende waarneming was in de Onnerpolder, waar dochter Fionna foto's wilde maken van de zeearend die daar voor het eerst was waargenomen (foto 1). Het was er al druk bezaaid met driepoten met grote teelenzen waardoor vogelaars naar de zeearend in de verte keken. Voor mij niet meer dan een zwarte stip, maar door de teelenzen kon je toch zien dat het een zeearend was. Terwijl ik daarnaar stond te turen was ik me niet bewust van een plotselinge consternatie. Fionna rende ergens heen, auto's werden gekeerd, chauffeurs scholden elkaar de huid vol omdat ze niet bij het beste plekje konden, pletten Fionna bijna met haar telecamera tussen hun auto's en riepen woedend: 'Wat doet dat meisje daar?' Het was inderdaad erg dramatisch, een havik had een jonge eend geslagen en werd door de eend het water van de sloot ingetrokken en het was niet duidelijk hoe dat zou aflopen. Intussen overzag ik het slagveld van verlaten driepoten waar onderdoor een hermelijnenmoeder recht op me af kwam rennen met een dikke veldmuis in haar mond. Ze passeerde me rakelings, zag haar kans blijikbaar

Foto 1: Zeearend in de Onnerpolder

schoon nu iedereen ergens anders heen was en ik was de enige die haar zag. Toen alle vogelaars vertrokken waren, werd duidelijk waar de muis was afgeleverd, want opeens rolden drie mollige hermelijnenbaby's het asfalt op. Ze sprongen in het rond, stoeiden, rolden over elkaar heen en niets is schattiger dan jonge hermelijntjes met hun dikke pootjes en o, die teentjes.

Onlanden

Nog spectaculairder was de ontmoeting met een vrijwel wit hermelijntje in de winterse Onlanden een paar jaar later. Terwijl we wat rondreden zag Fiona een flits van iets wits in een stuk grasland.

foto 2

We besloten daar in de auto te blijven wachten en koffie te drinken. Na een tijdje dook een hermelijntje op (foto 2), liep kriskras door het land, dook hier en daar een hol in, kwam weer boven en schoof heel voorzichtig over het ijs van de licht bevroren sloot naar het volgende perceel (foto 3). Ook dat stuk werd doorzocht, maar hij maakte rechtsomkeert terug naar het perceel waar hij begonnen was.

foto 3

Daar verdween hij weer hol in - hol uit, was soms een tijd niet te zien, maar dook plotseling op met een dikke zwarte mol in zijn bek (Foto 4). Hij sjouwde de mol, nauwelijks kleiner dan hijzelf, het land door en sprong geschrokken van een opvliegende buizerd in de volgende sloot. Hier brak de dunne laag ijs onder zijn dubbele gewicht, maar met de mol boven zijn hoofd gehouden ploeterde hij door het steeds afbrekende ijs tot hij aan de overkant omhoog kon klauteren en met mol en al in zijn met mollenvelletjes beklede hol verdween. Misschien is iets dergelijks het hermelijntje overkomen dat afgelopen januari vastgevroren in het ijs is gevonden in de Krimpenerwaard. Misschien was het ijs al te dik en kon hij er niet meer uit komen.

foto 4

Roofdier

Mijn zus zegt “we mogen blij zijn dat ze niet groter zijn, bloeddorstige krachtpatzers zijn het, een wolf is er niets bij”. Ze vangen immers ook dieren die veel groter zijn dan zij zelf, konijnen, hazen. Ze bespringen ze van achteren en bijten ze dood in de nek, blijkbaar in de ruggengraat. Op internet zag ik een filmpje van een wasbeertje dat een hermelijn van zich af probeert te houden, door hem steeds de kop toe te keren, je moet je vooral niet omdraaien. Ook is er een YouTube filmpje van National Geographic waarin een hermelijn helemaal uit z’n bol gaat voor de ogen van een konijn, waardoor het konijn verbaasd blijft kijken en uiteindelijk wordt doodgebeten (www.youtube.com/watch?v=ODEUK5sB5vE). Misschien was zo iets ook het doel van de capriolen van mijn eerste hermelijntje, niks niet levensvreugde maar een sluwe truc om aan eten te komen.

Wij zagen de hermelijnen steeds in gebieden met veel water, weilanden met sloten, dijkjes en smalle wegen met bermen . Dat is blijkbaar wat ze fijn vinden of waar ze prooien kunnen vangen.

Dus wilt U een hermelijntje zien? Ga naar de polders of de Onlanden, blijf een tijdje staan en wacht af. Een auto is handig, vooral met wat koffie. Ze moeten 25% van hun gewicht per dag eten, dus ze moeten wel op jacht gaan en als je geluk hebt kun je ze dan zien. De Onlanden is een goede plek, daar worden ze regelmatig gefotografeerd. Veel succes.

HAIRCORNER
NEWLOOK

Brinkstraat 7 | Tel.: 0592 - 543587

Help, de Aziatische hoornaar rukt op!

Tekst Sipke Sikkes

Deze kreet stond in Trouw van 9 februari j.l.

Enkele weken daarvoor hoorde ik voor het eerst van de Aziatische hoornaar, de *Vespa velutina*. Roelf Reinders, imker in Peize, attendeerde mij op deze hoornaar, een grote wespensoort die vanuit Frankrijk en België ook in Nederland oprukt. Imkers maken zich zorgen: deze hoornaars eten naast andere insecten, zoals o.a. vlinders, hommels en libellen, ook onze honingbijen. Verder ondervinden fruit- en druiventelers schade door deze wespen, doordat ze de vruchten aanvreten. Imkers dringen er dan ook op aan dat deze nieuwe exoot zoveel mogelijk wordt bestreden.

De Aziatische hoornaar is op zich voor mensen onschadelijk, maar: bij bedreiging kunnen ze

agressief zijn en de steken zijn niet ongevaarlijk. Bij steken spuiten ze namelijk veel gif in het menselijk lichaam. Ook kunnen ze gif in de ogen spuiten waardoor deze als het ware verlamd worden.

De Europese en Aziatische hoornaars lijken op elkaar, maar de Aziatische is donkerder met een zwart borststuk, waar de Europese roodzwart is, en is iets kleiner dan de Europese.

Een volk Aziatische hoornaars begint in het voorjaar (feb-mei-juni) met een bevruchte koningin die een nestje maakt waarin ze eitjes legt. Dit nest is meestal in een spouwmuur, schuur, carport, veranda of nestkastje op ongeveer twee meter hoogte, of in hagen en struiken, het zogeheten embryonest. Van ei tot imago duurt ongeveer 5 weken, in die periode verzorgt de jonge koningin haar larven zelf en zal ze dus rondvliegen om te foerageren. De hieruit gevormde werksters jagen op insecten, verzorgen de nieuwe larven en bouwen het nest uit (primaire nest mei-juni). Dan gaan de werksters een secundair nest maken, vaak hoog in een boom, zo groot als een kleine skippybal, waar het volk naartoe verhuist als het uit het primaire nest gegroeid is. Omdat er in die periode veel larven te voeden zijn, zullen de werksters veel insecten vangen om ze te voeden.

Je vindt ze dan jagend bij bijenkasten en op plaatsen waar veel insecten zijn. In de periode oktober-november-december vliegen enkele honderden nieuwe koninginnen uit die vervolgens paren. 95% van de koninginnen blijft in de directe omgeving van het oude nest. Een klein deel

vliegt tot wel enkele tientallen kilometers van het nest. Hier stichten zij het volgende jaar een nieuw volk.

Wanneer een nest moet worden verwijderd, doe dat niet zelf. Dat is specialistenwerk met de nodige veiligheidsmaatregelen. Verwar daarbij de Aziatische hoornaar niet met de Europese hoornaar. Deze laatste is zachtmoedig en roeit geen bijenkolonies uit, maar is een nuttig dier. In Europa is afgesproken dat de Aziatische hoornaar als invasieve exoot moet worden bestreden. Wanneer u denkt er eentje te zien, meldt dat dan op de website www.waarneming.nl. Onder andere op de site van de NVWA vindt u verdere informatie over de Aziatische hoornaar.

Annemarie de Vries (1941-2023)

Tekst Ina Maring

Op 18 oktober 2023 bereikt ons het verdrietige nieuws dat Annemarie is overleden. Annemarie woonde sinds 2013 in Vries en werd al snel actief in de redactie van de Kornoelje. Vanaf nummer 63 als lid van de redactie en vanaf nummer 65 als eindverantwoordelijke voor vormgeving en productie van ons blad. Ze fotografeert en haar prachtige foto's hebben we regelmatig opgenomen in de Kornoelje. Naast haar redactionele werk, hield ze contact met de adverteerders (voor en na elke uitgave), de scholen en de drukkerij en regelde zij de bezorging. Annemarie is eind 2019 gestopt met haar werk voor de Kornoelje. Na haar vertrek is duidelijk geworden hoe ontzettend veel werk zij heeft verricht om elke Kornoelje weer tot een mooie uitgave te maken!

In het voorjaarsnummer van de Kornoelje in 2020 (nummer 76) publiceerden we een artikel over Annemarie. Ze gaf te kennen dat zij ter gelegenheid van haar afscheid van de redactie best geïnterviewd wilde worden, maar liet vooraf weten dat ze 'niet zoveel te vertellen' had.

Twee uur lang sprak ze, twee uur lang maakte ik aantekeningen. Haar kennis over de natuur leek haast onuitputtelijk. Haar hieraan gerelateerde werkzaamheden, formeel en informeel, ook. De liefde voor de natuur, de vogels en de vlinders, de planten en de bomen, was duidelijk en vanzelfsprekend. Mooie anekdotes, kritische noten, analytische beschouwingen: teveel om allemaal in dat ene artikel op te nemen.

Wat blijft is de herinnering aan Annemarie die in de periode dat ze in Vries woonde, met heel veel enthousiasme, kennis en inzet van grote betekenis is geweest voor de Kornoelje. Daar zijn wij haar zeer dankbaar voor!

Annemarie tijdens een natuurwerkdag in 2015

Westerstraat 2 9481 CB Vries 0592-544393 www.slotoptiek.nl

Brillen & Contactlenzen

Ook voor:
Verrekijkers en Loepen
(Horloge)Batterijen/Horlogebandjes
Gehoorapparaten

Aangesloten bij NUVO/ANVC
Gratis parkeren voor de deur!

Heerlijk mals,
ons Blonde d'Aquitaine
rundvlees

We hebben al voor
je gekookt

De lekkerste supermarkt van Vries

Het lekkerste
brood uit
eigen bakkerij

PLUS
ziet paars
van de
Laagblijvers!

Alles voor de
perfecte borrel

Openingstijden: ma-vr 8.00-20.00 // za 8.00-19.00 // zo 11.00-18.00

PLUS Koetsier Vries / Oude Asserstraat 2 // Vries

Tusschenwater, verslag van een excursie

Tekst Peter Kwast (mmv Sipe Sikkes)

Foto Steef Engelsman

Najaar 1998. Ook toen al enorme wateroverlast. Het Martinziekenhuis in Groningen wordt ontruimd. Kunst in het Groninger Museum moet naar boven worden gebracht. Polders worden onder water gezet om erger te voorkomen. Misschien toen nog een incident, maar meer en meer lijkt het erop dat we rekening moeten houden met wateroverlast van tijd tot tijd.

Ook de Steltkluut komt voor in Tusschenwater

Het plan voor de Onlanden wordt geboren, en uitgevoerd. Ook de Hunze is 'aan de beurt.' Daarover hebben we verslag gekregen van Geert de Vries, tijdens een van onze bijeenkomsten. Ook het project Tusschenwater is terug te voeren op 1998. Water vasthouden is het parool. De overheid neemt maatregelen. Doen jullie dat ook op jullie grond? Niet te veel hard oppervlak in je tuin, een regenton installeren, een vijver maken.

Tusschenwater maakt deel uit van het watersysteem van de Hunze. Het ligt tussen Zuidlaren

en De Groeve. Het is de verbinding tussen de Hunze en het Zuidlaardermeer. En is goed voor opslag van 1,2 miljoen kubieke meter water. In Tusschenwater worden de functies drinkwaterwinning, waterberging, natuur en recreatie gecombineerd. Vele vogels foerageren en/of broeden er. Ook de bever en de

otter zijn al gesignaleerd. En ook de Steltkluut komt voor in Tusschenwater. Al een aantal malen hebben de vogelaars onder ons het gebied bezocht.

Reden genoeg voor IVN-Vries om kennis te nemen van het resultaat bij Tusschenwater. De Activiteitencommissie regelt een mogelijkheid. Op 3 september 2023 is het zover. Er zijn drie (!) deelnemers aan de excursie. Onder leiding van Peter van den Berg van Saporoea van IVN-Zuidlaren brengen Erna van Elk, Sipke Sikkens en ik een bezoek aan dit nieuwe natuurgebied. Rond het vroegere agrarisch gebied zijn diverse polderdijken aangelegd; door stukken land af te graven zijn er poelen en plasdrasgebieden gemaakt. De waterstand wordt via sluizen en overlopen beheerst waardoor er grote stukken plasdras zijn. Daar wordt druk gefoerageerd door de vogels. Vanaf de polderdijken krijg je een mooi overzicht van het gebied. Een gebied waar al in de Middeleeuwen monniken van Aduard turf staken voor brandstof voor hun klooster.

Ondanks dat het natuurgebied nog maar enkele jaren oud is, wemelt het van allerlei watervogels. Peter geeft op een heel plezierige manier uitleg over de vogels die er voorkomen. Tot onze verrassing zien wij ook nog veel zwanenbloemen.

Kortom, een zeer geslaagde excursie. Nog een keer herhalen?

De biologische klok

Tekst en foto Nicolien Bottema

Wanneer ik niet kan slapen zet ik de radio naast mijn bed aan. Midden in de nacht worden op NPO 1 allerlei interessante mensen uitgenodigd in de studio en kom je heel wat te weten. Zo hoorde ik in de nacht van 28 december 2023 chronobioloog Marijke Gordijn (toevallig een dorpsgenoot van Nicolien, *red*) vertellen over de biologische klok. Waarom er ochtend- en avondmensen zijn en wat de invloed is van licht op onze biologische klok. Ze vertelde dat het ritme van de biologische klok bepaald wordt door de 'masterklok', een klein groepje cellen in de hersenen. Dat die cellen buiten het lichaam gewoon doortikken als je ze eruit haalt en in een bakje met goede omstandigheden zet. Ze tikken dan door in een ritme van niet helemaal, maar wel bijna, 24 uur per dag, zelfs in het donker. Ze hebben dus geen licht nodig. Ook andere lichaamscellen hebben een eigen klok, waardoor onze organen weten wanneer ze wat moeten doen. Als je op vaste tijden eet, heeft je lever bijvoorbeeld de enzymen al klaarliggen die nodig zijn om je eten te verteren. Ook je spieren staan al klaar als je elke dag op dezelfde tijd gaat rennen. Deze klokjes staan onder controle van de masterklok.

Het klokrítme verschilt van mens tot mens. Het kan bij de een 23,5 uur zijn tot bij een ander 25 uur. Avondmensen hebben een langzame klok waardoor ze de neiging hebben steeds later naar bed te gaan. En waarom word je toch vroeg wakker als je laat naar bed gaat? Dat komt toch ook door de biologische klok die vindt dat het tijd is om wakker te worden. Het is dus praktisch om wel op tijd naar bed te gaan.

Op www.deklokmet1000wijzers.nl/testjouw klok kun je testen welk chronotype je bent, als je het nog niet weet. Ik wist het al, ik ben een avondmens.

Marijke zeg: om je klok goed te laten lopen is het belangrijk om veel daglicht te zien. Vooral ochtendlicht is belangrijk, omdat het de klok versnelt en reset. Je slaapt ook beter als je overdag veel in het licht bent. In het begin van de winter wordt het steeds later licht, wat kan maken dat je slaapedrag opschuift en je steeds later wakker wordt. Dan is het dus zeker belangrijk om meteen na het ontbijt naar buiten te gaan.

Wijngaardslak in de war?

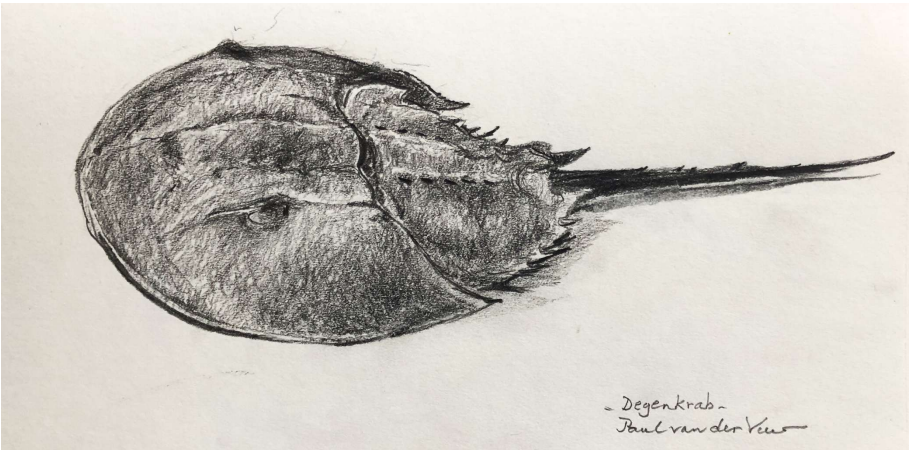
De volgende morgen besloot ik Marijkes advies op te volgen en een rondje door de tuin te maken. Tot mijn verbazing trof ik daar een grote, witte en zeer levende wijngaardslak aan in een bloemperk. Let wel, het was dus nog steeds 28 december.

Dat was echt raar, want alle wijngaardslakken waren in oktober al in winterslaap gegaan. Ze graven zich daarvoor lekker knus in, liefst op dezelfde plek als vorige jaren en ze komen pas in april na een regenbui weer tevoorschijn. Hoe kwam deze dan, op één van de laatste dagen van het jaar, in het holst van de winter boven de grond? Was ie geschrokken van het carbidschieten misschien? Was de bodem gaan trillen? Of was zijn biologische klok totaal in de war? Hoe treffend deze chronologisch verwarde slak tegen te komen na een nacht waarin ik was voorgelicht over de biologische klok. Hij was wel de enige verwarde, want verder waren er geen wijngaardslakken te bekennen. Toen ik de volgende dag weer ging kijken had hij/zij zich gelukkig weer ingegraven. Nu moet ik straks dus oppassen met spitten in dat bloemperkje.

Degenkrabben: bizarre prehistorisch uitzierende dieren die ons beschermen

Tekst en illustratie Paul van der Veur

Toen ik nog leraar biologie was aan een middelbare school kreeg ik van een leerling een 'skelet' van een degenkrab die zij tijdens vakantie aan de kust van Florida had gevonden. Ik was blij verrast en vond het zo mooi dat het ergens in ons huis een plekje kreeg en ik er ook een tekening van maakte. Degenkrabben zijn een familie van geleedpotige dieren uit de orde van de zwaardstaarten. Ongewervelde dieren die ondanks hun naam nauwer verwant zijn aan spinnen en scorpioenen dan aan kreeftachtigen. Ze worden ook wel hoefijzerkrab, limulus en Molukse kreeft genoemd.

Degenkrabben bestaan al zeker 400 miljoen jaar! Dat is lang voordat de dinosaurïërs op aarde rondliepen. Ze staan daarom bekend als zo genoemde 'levende fossielen'. Ze leven vooral langs kusten waar de zee vrij ondiep is en lopen met hun poten over de bodem op zoek naar voedsel. Het zijn alleseters. Een hard pantser beschermt ze tegen roofdieren in zee. In laboratoria worden ze gehouden voor hun blauwe bloed. Deze kleur komt doordat er koper in het bloed zit in plaats van het ijzer in ons rode bloed. Koper kan net als ijzer binden aan zuurstof dat via de kieuwen opgenomen wordt. Voor de farmaceutische industrie is het bloed van de degenkrab belangrijk vanwege een stofje dat heel goed

bacteriën kan opsporen. En zich daaraan en hun gifstoffen hecht. Het bloed van degenkrabben wordt daarom gebruikt om medicijnen en vaccins te testen (was ook belangrijk voor covid 19 patiënten) .

Op internet vond ik nog meer informatie over dit bizarre prehistorische dier. De degenkrabben hebben zeven ogen! Twee grote ogen bovenop het schild waarmee ze redelijk kunnen zien; vijf kleinere ogen die verspreid zitten over het schild, en zelfs op de 'staart/degen' zitten nog een paar extra lichtsensoren waarmee ze licht-donker kunnen onderscheiden.

Voelt een degenkrab zich bedreigd dan klappen ze dubbel: ze vouwen hun achterlichaam naar voren zodat ze overal beschermd zijn. Hun scherpe staart gebruiken ze niet om te prikken maar om zich in te graven in de zeebodem. De vier soorten van de degenkrab worden bedreigd door overbevissing. Ze worden ook door mensen elders in de wereld gebruikt als voedsel. Dat heeft gevolgen voor kustvogels die hun eitjes eten. Zo hangt al het leven op aarde met elkaar samen.

Laten we die stokoude degenkrabben beschermen die ons ook beschermen, en nog een paar miljoen jaren aan hun leeftijd vastknopen!

Vanaf het najaarsnummer komt op deze plek een advertentie van Imkerij Gerrit Dolstra! Een mooie toevoeging aan ons mooie krantje.

Wil je ook adverteren in Kornoelje? Neem dan contact op met de redactie, rosierjoke@gmail.com.

Ooievaars

Erik van Ommen

Steenuilenhuisvesting

Ronand Valstar

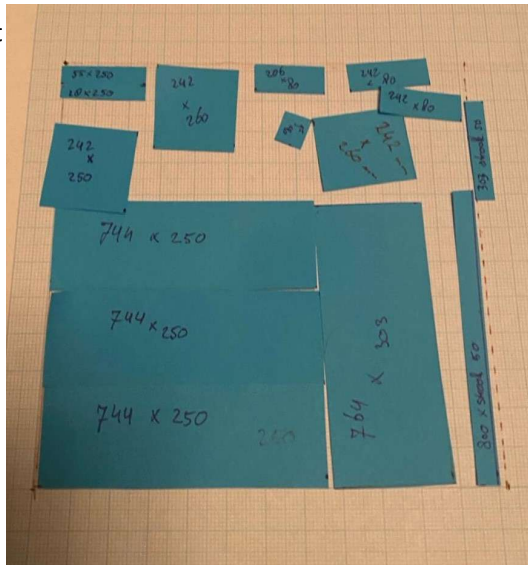
Steenuilenwerkgroep Noord-Drenthe (Eelde Paterswolde, Peize, Bunne, Winde, Donderen, Yde, Vries en sinds vorig jaar ook Roderwolde) is onderverdeeld in vier subgroepen. Zodoende houden we de werkzaamheden kleinschalig en behapbaar: kennis van de omgeving, inventarisatie van territoria, broedsels en jonge uilen, het ringen van de uilen, het onderhoud en plaatsing van nestkasten en contacten met de nestkashouders.

De regio's houden elkaar voortdurend op de hoogte en trekken op alle gezamenlijke punten ook daadwerkelijk samen op. Eén van die punten is het onderhoud, reparatie, vervanging en eventueel uitbreiding van de nestkasten. Er hangen er ruim 110 in Noord-Drenthe. Veel kasten zijn in de afgelopen jaren vervangen door kasten die 'marterproof' zijn. Toch zijn er nog een aantal die aan vervanging toe zijn. Met een optimistische blik bezien gaat een kast een jaar of tien mee. Dan hebben weer, wind en het wat slordige nestgedrag van onze 'gevleugelden', maar ook van (het is ze gegund) krakers als spreeuw en mees, de huisvesting flink aangetast. De kast dient dan als onbewoonbaar te worden afgeschreven. Een kleine rekensom leert dat er dus per jaar elf nieuwe kasten nodig zijn. Een deel daarvan wordt door Stichting Steenuilenwerkgroep Drenthe (STUD) aan ons toebedeeld, erg fijn maar het is elk jaar onzeker hoeveel kasten dit zijn.

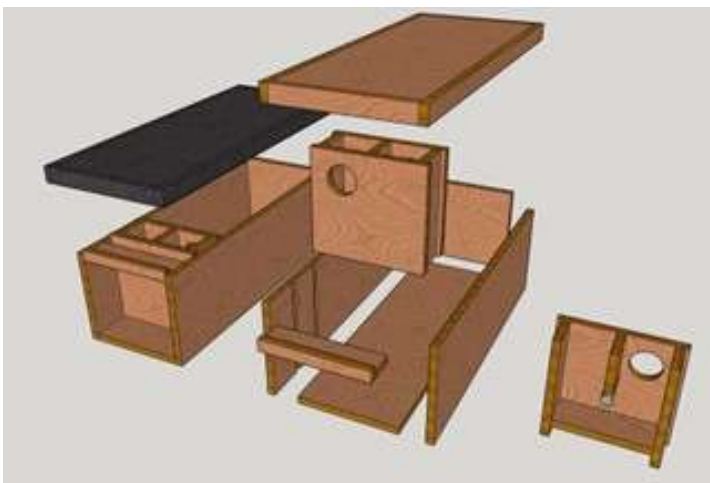
Vrijwilligers onder de vrijwilligers en vrijwillige deskundigen steken de armen uit de mouwen en hebben eind februari een begin gemaakt met het zelf bouwen van kasten. Om de kasten inderdaad tien jaar mee te laten gaan is het belangrijk het juiste materiaal te gebruiken. Om de kasten optimale bescherming te bieden tegen ongenode gasten luistert de maatvoering van de ingang zeer nauw. Technisch ondersteuner van STUD, Claus van den Hoek heeft veel kasten gebouwd en observeert nauwgezet het gebruik en de veiligheid van de kasten via meerdere camera's. We hanteren dan ook zijn bouwtekeningen en materiaalkeuze.

Al doende hopen we te komen tot voldoende aanwas van kasten en, niet onbelangrijk, aanwas van financiële middelen. Een kast kost al gauw €70 aan materiaal. Gelukkig hebben we een startkapitaaltje maar het gaat snel bij elf kasten per jaar. Het staat u daarom vrij om via 'IVN Vries', Bankrek.nr: NL19RABO0366 5693 09 o.v.v. Steenuilenwerkgroep een duit in het kastje te doen.

Meer weten? Neem gerust contact op met,
Roel Rijskamp, Coördinator
'Steenuilenwerkgroep Noord-Drenthe'
email: roel.rijskamp@gmail.com
Ronand Valstar, contactpersoon regio 'Donderen-Yde-Vries'
Email: kolenva@ziggo.nl

Eerst van papier

Dan van hout

ONTLUIKEND GROEN

BLOEM & GROEN STYLING

Brinkstraat 3 - 9481 BJ Vries - Tel. 0592-543056

Bruidswerk
Rouwbloemwerk
Abonnementen
Potterie
Snijbloemen en planten

n

www.ontluikendgroen.nl

SLAGER ZIELSTRA

MEER DAN VLEES

Nieuwe Rijksweg 13
9481 AN Vries
0592542298

gzielstra@gmail.com
www.slagerzielstra.nl

Jaarverslag vogelwerkgroep 2023

Tekst Anne Hielke van der Meulen

Foto's Jakob Keun

Dit verslag bestaat uit een selectie van de uitgevoerde vogeltellingen en ook zijn er enkele vogelexcursies georganiseerd.

MAS (Meetnet Agrarische Soorten)

In het voorjaar werden 9 telpunten geteld in het agrarisch gebied tussen Vries, Zeijen, Donderen en Yde.

Tureluur

Geen Grutto en Wulp dit jaar. Wel op 3 telpunten een Tureluur gehoord/gezien. Of dit om broedvogels gaat, is de vraag. Voor het eerst heb ik een Fazant genoteerd, terwijl dit hier mijn 7e seizoen was. Dat zegt wel iets over hoe weinig deze hier voorkomt. Opmerkelijk dat de kans op het horen van een Kwartel hier groter is dan het waarnemen van een Fazant. Opvallend weinig eenden dit seizoen.

Selectie van soorten (mogelijke

broedvogels): Kievit 7, Veldleeuwerik 6,

Tureluur 3, Graspieper 16, Gele Kwikstaart 13, Witte Kwikstaart 4, Boerenzwaluw 16, Kwartel 2, Fazant 1, Holenduif 3, Torenvalk 1, Wilde Eend 1, Kuifeend 2, Krakeend 1, Roodborsttapuit 6, Gekraagde Roodstaart 2, Geelgors 10, Kneu 3, Putter 3, Grasmus 13.

BMP De Holten (Broedvogel Monitoring Project) Afgelopen jaar was het 20e seizoen van BMP De Holten, aan de westzijde van Vries. Zowel het totaal aantal territoria (348) als het totaal aantal vogelsoorten (43) is in lijn met afgelopen jaren. De top-5 bestaat uit Zwartkop (32), Tjiftjaf (31), Roodborst (28), Winterkoning (27), Merel (24). De Grote Bonte Specht (10) blijft maar toenemen en ook is er een opmerkelijk nieuw maximum voor de Grauwe Vliegenvanger (5) en voor de Pimpelmees (20).

Goudhaan (2) en Staartmees (1) zijn na jaren afwezigheid ineens weer terug (waren ze wel echt verdwenen?). Geen territorium dit jaar voor Matkop, Koekoek, Kleine Bonte Specht en (net als vorig jaar) ook niet voor Kuifeend.

Het aantal territoria van de Fitis (10) valt me uiteindelijk niet tegen. Net als vorig jaar weer een territorium Putter en de Bosuil heeft er wederom gebroed (waarschijnlijk slechts 1 jong).

Bosuil

Het volledige overzicht is te downloaden op:

www.ivn.nl/afdeling/vries/over-vries/werkgroepen/vogels/vogeltellingen/

MUS (Meetnet Urbane Soorten)

In het voorjaar werden 11 telpunten in de bebouwde kom van Vries geteld (exact 5 minuten). De aantallen van de 3 telrondes zijn simpelweg bij elkaar opgeteld. Totaal zijn er 44 verschillende soorten waargenomen. De top-3 is ongewijzigd aan vorig jaar. Het hoge aantal Brandganzen komt doordat deze aan het eind van het broedseizoen samscholen aan het Esveen. De Pimpelmees heeft het opvallend goed gedaan. Een leuke waarneming vind ik wel een Vuurgoudhaantje

Vuurgoudhaantje

op telpunt Soltstede. Slechts 2 Ringmussen dit keer (jaar in jaar uit is telpunt Lottinge het enige telpunt met Ringmussen). Er zitten ook wat soorten van het buitengebied bij (Geelgors en Grasmus), doordat je in Vries al snel dichtbij een dorpsrand zit.

Totalen aan individuen (in aflopende volgorde): Merel 96, Spreeuw 56, Huismus 53, Brandgans 44, Pimpelmees 43, Koolmees 41, Houtduif 41, Ekster 24, Winterkoning 21, Tjiftjaf 20, Zwartkop 19, Roodborst 18, Turkse Tortel 17, Vink 13, Grote Bonte Specht 9, Boerenzwaluw 9, Zwarte Kraai 8, Gaai 7, Heggenmus 7, Ooievaar 7, Wilde Eend 7, Groenling *Ringmus* 5, Zanglijster 5, Gierzwaluw 5, Boomkruiper 4, Bonte Vliegenvanger 3, Scholekster 3, Nijlgans 3, Goudvink 2, Groene Specht 2, Ringmus 2, Waterhoen 2, Witte Kwikstaart 2, Canadese Gans 2, Kauw 2, Appelvink 1, Blauwe Reiger 1, Braamsluiper 1, Boomklever 1, Tuinfluiter 1, Vuurgoudhaan 1, Fitis 1, Geelgors 1, Grasmus 1.

Huiszwaluwen atlasblok 12-34 (Oudemolen e.o.)

Was 2022 een dieptepunt met slechts 39 nesten, het afgelopen jaar waren het er nog minder, namelijk 28 nesten. Nieuwe bewoners (die de rommel niet willen hebben), isolatie van panden, nieuw schilderwerk. Dat zijn de oorzaken aan de kant van 'de mens'. Wel moet worden opgemerkt dat de gegevens afgelopen jaar per mail/telefoon zijn verkregen. Komend seizoen zal Peter Kwast de adressen weer persoonlijk bezoeken.

Vogelexcursies

> 2 maart: *Bongeveen (deelnemers 6)*

Fraai gebiedje vlakbij Bunne, maar geen bijzondere waarnemingen. Met o.a. een Toendrarietgans tussen de vele Grauwe Ganzen, 4 soorten eenden, veel Kieviten en een zingende Grote Lijster.

> 19 april: *Osbroeken/Tussenwater (deelnemers 3)*

Prachtig die ontluikende natuur daar ten oosten van Zuidlaren. De harde wind maakte het echter wel fris. Er werden talloze leuke waarnemingen gedaan, zoals ca. 6 Geoorde Futen, ca. 6 Pijlstaarten, 2 Kleine Plevieren, 3 Bosruiters en een Steltkluut. En een bijzondere waarneming, namelijk een mannetje Toppereend (geen twijfel mogelijk, bij een vrouwtje is er altijd de vraag of het niet toch een

Kuifeend is). Toppereenden zitten vooral op het IJsselmeer, heel weinig in het binnenland.

> 14 september: De Onlanden (deelnemers 4)

Een goed geslaagde fietsexcursie, bij mooi rustig weer. Met als hoogtepunten een Visarend in een boom en 3 Reuzensterns opvliegend vanuit een plassengebied. Voor beide waarnemingen was overigens wel een telescoop nodig. Andere leuke waarnemingen waren 2 Bruine Kiekendieven, 4 Watersnippen, een Torenavalk, ca. 10 Baardmannetjes, een IJsvogel en meerdere Lepelaars.

Visarend

Bijzondere vogels in Drenthe

In de nieuwsbrief van de Werkgroep Avifauna Drenthe van december 2023 staat weer een overzicht met vele bijzondere waarnemingen van afgelopen jaar in Drenthe. Hierbij een greep uit dat overzicht, met de focus op Noord-Drenthe.

Afgelopen winter werden diverse groepen **grote kruisbekken** in het

Drents-Friese Wold gezien. Op 18 januari zaten acht **fraters** in het Tusschenwater. Bij de Attero (vroeger de VAM) bij Wijster zat van 28 januari tot en met 12 februari een **kleine burgemeester**.

Op 2 mei werd de tweede **kortteenleeuwerik** voor de provincie Drenthe ooit waargenomen, namelijk langs de Nieuwe Dijk vlakbij Zuidlaren. Zeer bijzonder waren twee waarnemingen van een **schreeuwarend**, namelijk overvliegend op 20 mei nabij Benderse en over het Ter Horsterzand op 27 mei. De schreeuwarend is een nieuwe soort voor de provincie.

Dit jaar waren wederom diverse broedende **oehoe's** in de provincie aanwezig. Zeer bijzonder was een geslaagd broedgeval van de **noordse nachtegaal** bij het zandgat Zwijnmaden, tussen Tynaarlo en Zuidlaren. Van mei tot en met juli werden diverse **bijeneters** waargenomen. Dit jaar werden drie **hoppen** gezien. Op 5 en 7 juni werden **rodmussen** bij Schipborg en de Onlanden waargenomen. Van 9 tot en met 16 juni zong een **krekelzanger** langs het Gasterensche diepje. Een **kwak** werd op 16 juni in Tusschenwater waargenomen. Op 27 juni werd de tweede **struikrietzanger** van Drenthe in Diependal gezien. In juni werden diverse

vale gieren overvliegend waargenomen waarvan de grootste groep uit vijf exemplaren bestond. In de Onlanden en Tusschenwater werden meerdere **zwarte ibissen** gezien. In juni, juli en augustus werden diverse **lachsterns** in de Onlanden en Tusschenwater gezien.

Op 4 oktober werd een **Sperwergrasmus** gezien bij het Fochteloërveen.

Spectaculair was de eerste **steppekievit** voor Drenthe welke werd ontdekt 10 oktober in het Tusschenwater. Op 11 oktober werd een **roodkeelpieper** in het Tusschenwater gezien. Op 14 oktober werd boven Dwingelderveld nog een nieuwe soort voor Drenthe gezien, namelijk een **vale gierzwaluw**. Op 11 oktober en 11 november werden **strandleeuweriken** gezien, namelijk in het Dwingelderveld en het Tusschenwater.

Het volledige artikel is te vinden op de website van www.avifaunadrenthe.nl .

Oehoe

De Nationale vogeltelling 2024

Op 27 en 28 januari vond weer de jaarlijkse tuinvogeltelling van de Vogelbescherming plaats. Mensen wordt gevraagd in dat weekend één keer gedurende 30 minuten de vogels in hun tuin te tellen. Het doel van deze vogeltelling is om inzicht te krijgen in de aantallen: welke soorten nemen af, welke soorten nemen toe. Ook de plaats of regio waar is geteld biedt inzicht in de vogelstand. In Nederland deden 113.977 mensen mee, zij telden samen ruim 1.600.000 vogels.

In de landelijke top-3 staat opnieuw de huismus op de eerste plaats, gevolgd door de koolmees en de pimpelmees. In de gemeente Tynaarlo waren 444 tellers actief en zijn er 6.471 vogels geteld. In Vries 64 tellers met 1.055 vogels en met dezelfde top-3. Ook in de afzonderlijke dorpen rondom Vries werd de huismus het meest geteld en ook daar de koolmees en de pimpelmees op respectievelijk plaats 2 en 3.

Landelijke resultaten 1. Huismus 320.287 (vorig jaar 412.509), 2. Koolmees 204.067 (vorig jaar 258.553), 3. Pimpelmees 141.108 (vorig jaar 168.973), 4. Merel 120.727 (vorig jaar 149.420), 5. Kauw 100.329 (vorig jaar op 6 met 126.821) 6. Vink 87.038 (vorig jaar op 5 met 128.976), 7. Houtduif 77.107 (vorig jaar op 9 met 87.249), 8. Ekster 72.303 (vorig jaar 87.956), 9. Roodborst (vorig jaar op 10 met 83.385) en 10. Turkse tortel (vorig jaar op 7 met 91.663).

Bovengenoemde top-10 is sinds de tuinvogeltelling voor het eerst werd gehouden (2001), nauwelijks veranderd. Wel is de rangorde op de huidige top-3 na, erg wisselend geweest. De spreeuw is verdwenen uit de landelijke top-10: in 2001 nog op de derde plaats en nu op de 11e plaats. Bijzonder is dat de spreeuw op de ranglijst van de scholen op de eerste plaats staat. De brandgans komt voor in de lijst van de scholen; deze komt niet voor op de landelijke lijst van 25 meest getelde vogels. Opmerkelijk is de plaats van de halsbandparkiet. Deze staat op de landelijke lijst inmiddels op plaats 16. Ooit enkele exemplaren vrijgelaten in een park in Amsterdam en zich nu langzamerhand verspreidend over Nederland.

Uitgeteld

Tekst Jean Pierre Geelen

Foto Jakob Keun

Weer popte het jaarlijkse nieuwsbericht op: ‘Huismus meest getelde vogel’. Het resultaat van de Nationale tuinvogeltelling, sinds 2001 een winterritueel. Een onschuldige oefening in kijken, waarbij meer dan honderduizend deelnemers zich elke januari een half uurtje aan het raam plaatsens met koffie, kijker, schriftje en pen bij de hand. Met een licht burgerwetenschappelijk tintje: in de met de jaren verzamelde resultaten kunnen we ontwikkelingen zien. De spreeuw kelderde in aantal, de halsbandparkiet veroverde de steden, de grote bonte specht gaat ook lekker.

Mooi. Maar hoe lang blijft dit nog leuk? De wetenschap rukt onverbiddeijk op: nog even en het ouderwetse plezier zal de teller keihard uit handen geslagen worden. Met dank aan twee nieuwe ontwikkelingen.

De eerste is een gratis appje voor de telefoon: Merlin Bird ID. De toepassing herkent niet alleen elke vogel van een foto die je invoert, maar ook de zang. Het is een soort Shazam voor vogelgeluiden. De app identificeert alle piepjes en trillertjes van 1054 vogelsoorten – veel meer dan de hooguit vijfhonderd die er in Nederland vliegen, veel minder dan de elfduizend die er over de hele wereld fladderen.

Kuifmees

Natuurlijk moest ik, verslaafde vogelkijker, de proef op de som nemen. Met lichte weerzin, want hoe fijn is een telefoon die je berooft van je opmerkingsvermogen en noodzakelijke kennis, en je voortdurend wijst op je eigen tekortkomingen? Na een rondje in de bossen bij Baarn was ik van mijn scepsis genezen: niet alleen wees de app me op piepende barmsijzen en goudhaantjes waaraan ik achteloos voorbij was gelopen, de

euforie steeg toen het balkje ‘kuifmees’ geel oplichtte. Een ‘schaamsort’, een vogel die ik tot mijn schande nooit eerder in mijn halve eeuw in beeld had. Een paar seconden later was het zover: mijn eerste kuifmees, schuin boven me op een tak. Leve de vooruitgang.

‘Vogels kijken doe je met je oren’ is een gevleugeld gezegde. Dat bleek weer. Ook is duidelijk wat dit kan betekenen voor de tuinvogeltelling: leg uw smartphone een half uurtje op de terrastafel en Merlin telt ze allemaal. De huismus mg zich achter de oren krabben: spoedig wordt-ie misschien van zijn eerste plaats verstoten door het ielige goudhaantje.

Erger nog wordt het met een noviteit van verrekijkerfabrikant Swarovski. Voor het luttele bedrag van ruim 4600 euro tovert ‘de eerste slimme verrekijker’ niet alleen een vogel, zoogdier of insect haarscherp op uw netvlies, hij zegt er in beeld meteen bij welke soort het is. De kijker gebruikt dezelfde Merlin ID-app als basis, voor negenduizend diersoorten. Ingebouwde locatievoorzieningen moeten voorkomen dat je in het veld bij Lutjewinkel een Zuid-oost-Aziatische geelkruinbuulbuul krijgt voorgeschoteld.

Helemaal vlekkeloos loopt het nog niet. De app registreert feilloos de hoge of zachte piepjes van goudvink of koperwiek, maar een paar knalharde eksters of kraaien merkt hij niet op. Een wandelingetje leverde vorig weekend wel héél bonte zeldzaamheden op: een muskaatvink, roodborstlijster, blauwe gaai, een pluchekapgaai en als klap op de vuurpijl de Texaanse koningstiran – wie kent hem niet? Dacht mijn appje soms dat ik me in vogelpark Avifauna bevond?

Opgetogen liep ik verder, toch wijzer dan eerder. Dit weekend tel ik niet alleen vogels, maar ook mijn zegeningen. Blij met het slimme appje en met mijn levende kuifmees. Maar stilletjes ook blij dat de wetenschap nog niet perfect is.

(uit de Volkskrant van 27 januari 2024)

Verdwijnen of verschijnen

Tekst Peter Kwast

Foto's Jakob Keun

In Kornoelje nummer 81 was een bijdrage opgenomen over de ontwikkeling van natuur (mossen, vogels, libellen, etc.) De ontwikkeling werd gemeten in aantallen voorkomende soorten en de verspreiding ervan. Er komen soorten bij, er sterven soorten uit. Wat vind ik of vind jij daar eigenlijk van? Is het erg als iets uitsterft? Of een nieuwe soort erbij komt? Denk voor je verder leest even na over jouw antwoord op beide vragen: ja/nee/lict eraan.

Grote zilverreiger

Misschien vind je de vraag voor een nieuwe soort erbij niet moeilijk te beantwoorden. Fijn toch, dat we tegenwoordig zo vaak de grote zilverreiger zien? Maar de Amerikaanse rivierkreeft in ons water? Die laatste komt hier van nature niet voor en heeft geen natuurlijke vijand. Dat noemen we invasieve

exoten. Die komen binnen bij ons via onze mondiale (verkeers)bewegingen. De kreeft komt waarschijnlijk via schepen mee, via het zgn. ballastwater daarvan. Maar er zijn ook soorten, die in planten die we van ver halen, meekomen. Voorbeeld: de Aziatische tijgermug komt mee met bamboe. Of ook in tweedehands banden. En de wolf? Toch wel een beetje moeilijk om een antwoord te formuleren over het verschijnen van een nieuwe soort, nietwaar?

We kijken ook naar weidevogels: wulp, grutto, Kievit, etc. Die hebben het moeilijk en nemen af in aantal. Door de roofvogels die naast muizen ook eieren en (jonge) vogels lusten, maar ook door de opkomst van de vos. Denk ook aan onze manier van vaak en vroeg maaien, en dus de lagere grondwaterstand. En vergeet

ons gebruik van middelen niet die een minder divers grasland opleveren. Je kent het wel, de egaal groene deken die het gevolg is. (Even terzijde. Kijk als je vanaf Vries naar De Punt rijdt binnenkort even naar rechts, naar grasland van landgoed Bosch en Vaart. Een lust voor het oog. Daar wordt geen kunstmest gestrooid. Het gele van de paardenbloemen knalt eruit! Delen van het landgoed zijn voor wandelaars toegankelijk.)

Ik kom terug op de grote zilverreiger. Het is nu ruim een eeuw geleden dat de vogel het heel moeilijk had in ons land. Deze werd hier niet meer gezien. De vogel kwam toen nog in groten getale voor in gebieden ten oosten van Polen en in de noordelijke Balkan. Rond 1900 was in de mode dat dames hoeden droegen met veel lange veren. Ook die van de grote zilverreiger. Die vogel werd daarvoor in genoemde gebieden bejaagd. En stierf bij ons uit. De veren ervan werden rond 1900 verhandeld op een Londense beurs. Vrij snel na dat jaar werd de handel verboden. Pas sinds 1985 wordt de vogel weer gesignaleerd in ons land. Erg dat deze soort lang niet gezien werd? Zeker. Want onze mode leidde tot de zeer belangrijke vermindering van de soort en de verspreiding.

Ander voorbeeld, de buidelmee. De vorm van het nest heeft het beestje zijn naam gegeven. Sinds de jaren 60 in ons land gezien, in moerasgebied, steeds meer. Maar nu steeds minder, terwijl moerasgebieden in oppervlakte groter worden. Het is onduidelijk waarom de buidelmee minder voorkomt. Is dat erg? Omdat het onduidelijk is wat de keuzes van de buidelmee beïnvloedt, kan ik het niet erg vinden. Ja, ik vind het jammer, dat wel.

Buidelmee

Er zijn meer voorbeelden te noemen. Het korhoen dat het niet meer redt. De opkomst van Cetti's zanger. De opkomst van nijlgans. De kuifleeuwerik die het veld moet ruimen. Etc.

Wat leren ons deze paar voorbeelden van verdwijnen en verschijnen? Mijn conclusie is dat je er meer over moet weten om een antwoord te vinden op de vraag of je een verandering in soorten en voorkomen positief of negatief moet noemen. Een factor van belang is menselijk gedrag. Wat doen wij met en in ons land? Bemesten, bespuiten, bejagen? Waterstand verlagen of verhogen? Hoe vaak maaien we en hoe? Dat zijn een paar belangrijke factoren in menselijk gedrag die onze omgeving beïnvloeden.

Je mag je eigen conclusie trekken.

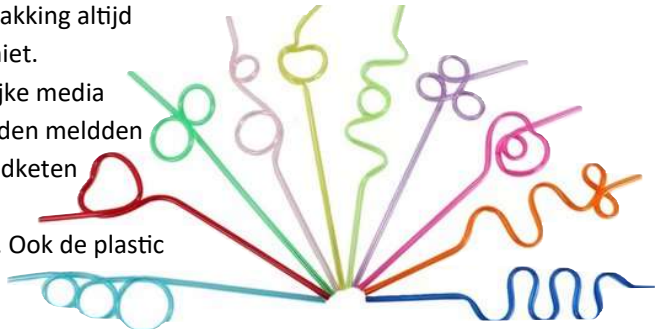
Duurzame rietjes

Tekst Ina Maring

De reclames om 'duurzaam' te kiezen vliegen ons om de oren. Huishoudelijke apparaten krijgen een label, soms met de toevoeging ++ en levensmiddelen waarvan we al wisten dat ze plantaardig waren, worden voorzien van een groene hoofdletter V of het woord Vegan. We kijken natuurlijk allemaal naar het verpakkingsmateriaal en plastic wordt gemeden, behalve als er 'gemaakt van gerecycled materiaal' of het logo 'recyclebaar' op staat. En we nemen een netje mee naar de supermarkt om ons fruit in te verzamelen. Helpt het ons om een verantwoorde(re) keuze te maken? Ja, soms wel. Is ons vertrouwen op de symbolen op de verpakking altijd terecht? Nee, soms niet.

Het waren de landelijke media die enkele jaren geleden meldden dat een grote fastfoodketen geen plastic rietjes meer ging gebruiken. Ook de plastic bekers werden vervangen. Goed

nieuws! En wie zelf al niet de overstap naar papieren rietjes of herbruikbare

rietjes van bamboe had gemaakt, kreeg een duidelijke uitleg over het hoe en waarom. Groot was de teleurstelling toen biologen van de Universiteit van Antwerpen het resultaat van een onderzoek naar de samenstelling van deze zogenoemde 'duurzame rietjes' bekend maakten. Zij onderzochten 39 merken rietjes van bamboe, papier en staal. De rietjes van papier en bamboe bleken in bijna alle gevallen poly- en perfluoralkylstoffen, beter bekend onder de naam PFAS, te bevatten. PFAS is toegevoegd om de rietjes waterafstotend te maken. PFAS is kankerverwekkend, maar de gevonden hoeveelheid hoeft, volgens de onderzoekers, bij 'normaal gebruik' niet schadelijk te zijn. Onder 'normaal gebruik' wordt verstaan: eenmalig en niet kauwen op (de uiteinde van) het rietje. Helaas bleken de meeste verpakkingen geen gebruiksaanwijzing te bevatten. Zeker zo problematisch is, is dat deze rietjes niet volledig afbreekbaar zijn en daarin niet of nauwelijks verschillen van plastic rietjes. Bij verbranding komt ook PFAS vrij. Alleen stalen rietjes bleken PFAS-vrij.

De reacties op de uitkomsten van dit onderzoek waren sterk uiteenlopend: voor de één een uitdaging om ook andere producten met een duurzaamheidslabel te onderzoeken ('want we moeten weten waar PFAS inzit, zodat we de inname kunnen beperken') en voor de ander een reden om verontwaardigd te reageren dat rietjes horen bij een kinderfeest of in de cocktail. Over één ding was men het men elkaar eens: wil je geen risico voor de gezondheid en wil je de natuur geen schade toebrengen, dan is de enige oplossing geen rietjes meer te gebruiken. De duurzaamheid van rietjes is natuurlijk een heel klein onderwerp in de hele discussie over PFAS en andere voor mens en milieu schadelijke stoffen. Maar zo'n onderwerp, waar je in het dagelijkse leven nauwelijks bij stilstaat, zet je even weer aan tot nadenken en draagt bij aan de bewustwording over de samenstelling van onze producten, voeding inclusief.

Bronnen: Quest; De Morgen (BE); Metro (december 2023)

Insectenhotel

Tekst en foto's Tiffany Turk

Dat het nog wel eens loont om de activiteiten van collega organisaties in de gaten te houden, blijkt maar weer. Zo bracht ik in de krokus-vakantie een bezoekje aan 'Het Groninger Landschap', zodat mijn kinderen zich een middag konden vermaken op de voorjaarsdoemiddag. Het was erg druk, de middag was naar mijn idee goed bezocht en jong en oud vermaakte zich goed. Er werden nestkastjes getimmerd, maar ook insectenhôtels, wolmandjes voor vogels en zaadbommen gemaakt. Als iemand nog energie over had, kon hij of zij zich buiten ook nog goed vermaken. Het leverde ook mooie inspiratie op voor activiteiten die je met weinig middelen thuis kan doen met je kinderen/kleinkinderen, of die we in de toekomst nog eens op school kunnen organiseren. Na het bouwen van het grote insectenhotel bij IKC de Duinstee in Yde afgelopen jaar (kom vooral eens kijken), kwam de vraag vanuit de kinderen of we dit ook voor thuis konden bouwen. Dit lijkt me een prima alternatief!

Benodigheden voor het insectenhotel:

- Plastic kweekpotje
- Beetje klei
- Stukje ijzerdraad
- Snoeiafval uit de tuin/buurt
- Tuinschaar

Men begon met een stuk ijzerdraad door één van de gaten te halen, en deze in een ronding vast te maken. Hieraan kan de pot later opgehangen worden. In het plastic kweekpotje wordt een bodem van klei gedrukt. Hierin drukten ze vervolgens bamboe, wilgentakken en bijvoorbeeld riet. Behalve deze ophangen, kan je op deze manier ook verschillende potjes vullen en zijdelings op elkaar leggen om er een groter 'hotel' van te bouwen. (Omdat de potjes bij ons iets schuin hangen, heb ik er voor de afwatering nog een klein gaatje in gemaakt) Het resultaat mag er zijn!

De fairtrade cadeauwinkel

wereldwinkel

Voor heel veel leuke kunstnijverheid

**Koffie en thee en verschillende curry's,
Chocola en nog veel meer**

Westerstraat 9a
9481 CA Vries
tel: 0657682869

www.wereldwinkelvries.nl

Kruidenwijsheden | Gember (Zingiber Officinale)

Erna van Elk

Gember is een kruid met waardevolle eigenschappen ten aanzien van onze voeding en ook in de geneeskunde. Het is een meerjarige plant die zich horizontaal verspreidt door middel van een wortelstok. De wortelstok bestaat uit knobbeltjes die aan elkaar groeien. Ze heeft een dunne lichtbruine buitenkant en een zeer sappig, vezelige gele binnenkant. Gember heeft een scherpe smaak (gingerolen) en een zoete geur.

Gember groeit van oorsprong in de zuidelijke delen van het Aziatische, het Afrikaanse en Amerikaanse continent.

Hoogstwaarschijnlijk ligt de oorsprong van de plant in Zuidoost Azië. Er zijn sporen van het gebruik van de rhizoom of wortelstok gevonden in China en India die terug te voeren zijn tot zo'n 4000 jaar geleden.

Gember is heel verwarmend kruid, en wordt daarom gebruikt bij klachten als gevolg van kou, zoals verkoudheid, hoest, griep en voorhoofdholte-ontsteking. Gember heeft ook een ontstekingsremmend effect op gewrichtsklachten als artritis en reuma waarbij de pijnklachten vaak verergeren bij kou. Verder heeft gember een positief effect op de spijsvertering. Ze zorgt ervoor dat er veel goede enzymen vrijkomen uit de spijsverteringsorganen waardoor het voedsel beter verteerd kan worden. Zowel eiwitten als koolhydraten worden gemakkelijker verteerbaar door gember en het kruid wordt daarom gebruikt bij maag- en darmklachten zoals weinig maagzuur, maag- of darmkrampen, misselijkheid en reisziekte. Door de ontstekingsremmende werking van gember wordt het ook gebruikt bij een maagzweer. Geraspte gember kan worden gebruikt in een huidkompres om de huid plaatselijk te verwarmen.

Gember is verkrijgbaar als verse wortel, gemberpoeder, gemberthee en gembertinctuur. Pas op: niet gebruiken bij galstenen, hartklachten (verhoogt de hartslag), koorts (verhoogt de lichaamstemperatuur), bij bloedverdunders, zwangere vrouwen of bij borstvoeding

Drie bijzondere bomen op Dennenoord

Tekst en foto's Wanda ten Cate Hoedemaker

Dit artikel hebben we overgenomen uit Natuurlijk Zuidlaren, het blad van onze zustervereniging in Zuidlaren. Op zondag 14 april vanaf 10 uur organiseren zij een bomenwandeling, waaraan u ook kunt deelnemen. Opgave via wandatch@gmail.com.

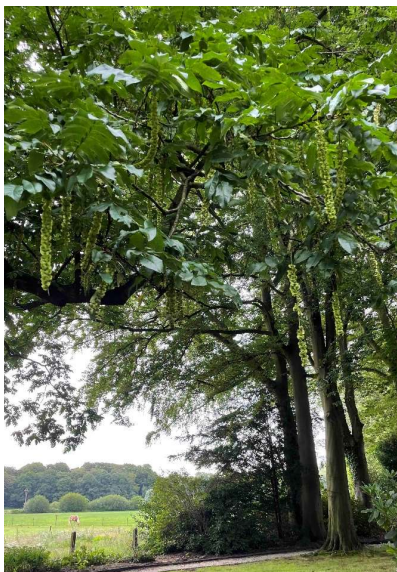

Kaukasische vleugelnoot

met vele stevige takken. Hij is bijna breder dan dat hij hoog is. Waarschijnlijk is hij door Jan Vroom jr. geplant rond 1931. Oorspronkelijk komt deze boom uit de Kaukasus. In de 18e eeuw kwam hij door verzamelaars in onze streken. In de winter heeft de boom opvallende knoppen zonder schubben, waardoor de nog onontwikkelde bladeren en bloemen zichtbaar zijn. De twijgen zijn van binnen hol en worden door

De Kaukasische vleugelnoot

De eerste boom valt gelijk al op links van de ingang aan de Stationsweg: de Kaukasische vleugelnoot. De boom heeft een prachtige regelmatige koepelvormige kroon

Vrouwelijke katjes in de Kaukasische vleugelnoot

mergplaatjes in kamertjes verdeeld. In april ontluiken de mannelijke en vrouwelijke katjes. Na bestuiving dragen de vrouwelijke katjes lange gevleugelde zaden, die ook in de winter blijven hangen.

De Treurbeuk

Links van het hoofdgebouw staat één van de oudste bomen van het terrein. De treurbeuk, die daar in 1895 bij de opening van Dennenoord is geplant. Treurbeuken zijn geënte exemplaren, d.w.z. een tak van een treurbeuk is geënt op een onderstam van een gewone beuk. Bij deze boom is de plaats van de ent goed te zien.

In de 18e eeuw kwam hij door verzamelaars in onze streken. In de winter heeft de boom opvallende knoppen zonder schubben, waardoor de nog onontwikkelde bladeren en bloemen zichtbaar zijn. De twijgen zijn van binnen hol en worden door mergplaatjes in kamertjes verdeeld. In april ontluiken de mannelijke- en vrouwelijke katjes.

Na bestuiving dragen de vrouwelijke katjes lange gevleugelde zaden, die ook in de winter blijven hangen. De indrukwekkende grootte en zijn hangende takken geven veel steun en inspiratie aan sommige patiënten zoals blijkt in het volgende gedicht van Gré van der Veer:

Treurbeuk

De treurboom

*De treurboom lekt mit lamme arms
poultjes woater op de wintergrond.
De schoonhaid van de honderdjoarege*

*verboast de dichters van Dennenoord
en bie de doodbroene kleur dreumen ze
zok de de gruine geur van t veurjoarsblad.
Rondomrond, in de stilte van t paark,
waast de stilte van de ainzoamhaid.
De slovve pavveljoens in aigen stilte
verbaargen de weerlozen achter bakstain,
bloots lampen verroaden heur aanwezighaid.
En as de wanklank klinkt van de wandelaors
heur sloer gekwedel langs t hertenkamp.
O Dennenoord, de treurboom treurt mit recht.*

De Katsoera

Als laatste boom een nog jong exemplaar van de Katsoera. Deze staat tegenover het gebouw de Ceder.

Katsoera

Misschien is ze wel gekozen vanwege haar vrolijke kleuren. Deze boom wordt ook wel de hartjesboom of de koekjesboom genoemd. Ze hoort oorspronkelijk thuis in de bossen van China en Japan, waar ze wel 30 meter hoog kan worden. In Europa blijft het meer een struik.

De hartvormige bladeren zijn gepaard en tegenoverstaand (dit in tegenstelling tot de judasboom) en kleuren roze in de lente, groen in de zomer en geel en vuurrood in de herfst. Het afgevallen blad ruikt kaneelachtig en naar versgebakken koekjes. Het hout is licht en geel en wordt in het verre oosten voor meubilair en binnenhoutwerk gebruikt.

Activiteitenprogramma 2024

April

Dinsdag 23 april

Lezing: Wespen

door Sjoerd Fleurke, voorzitter

Wespenstichting.

Tijd: 20.00-22.00 uur. Locatie: dorps huis De Pan in Vries.

Wespen zijn één van de minst populaire insecten. Het zijn opdringerige spelibrekers die in de zomer barbecues en terrasjes terroriseren. Ze bouwen nesten op onhandige plekken, ze prikken. Oh ja, en honing maken ze niet! Kortom we zijn ze liever kwijt, dan rijk. Maar is dat wel terecht? Zijn ze alleen maar nutteloos en agressief? In zijn lezing zal Sjoerd een genuanceerd geluid laten horen. De wesp speelt bijvoorbeeld een cruciale rol in ons ecosysteem. En in werkelijkheid zijn ze heel vredelievend en bovendien ontzettend fascinerend en interessant.

Tenslotte legt hij uit hoe je problemen met wespen diervriendelijk kunt oplossen.

Zaterdag 27 april

Plantenruilbeurs: bij Grytsje Kramer, Groningerstraat 5 in Vries.

Tijd: 10.00-12.00 uur. Iedereen is van harte welkom.

Op het 'Hooilandje' is Grytsje, samen met een clubje fijne vrijwilligers bezig een voedselbos te creëren. Het wordt opener van karakter dan gebruikelijk om rekening te houden met de zichtwaarde. Je zag het eerst woester worden, met onder meer die prachtig gevallen eik. Nu worden de eerste contouren zichtbaar. Geprobeerd wordt een bestaand watertje zijn oude loop terug te geven met natuurlijke oevers. Daarna kunnen bomen en struiken geplant worden en kunnen medicinale planten een plek krijgen. Het geheel moet een voorbeeld worden hoe je duurzaam, nuttig en mooi kunt combineren. Naast planten ruilen en een rondje lopen is er thee en koffie.

Mei

Dinsdag 14 mei

Lezing: Inrichten en beheren van een bij- en vlindervriendelijke tuin door Stefan Pronk, Vlinderwerkgroep Drenthe.

Tijd: 20.00-22.00 uur. **Locatie:** dorps huis De Pan in Vries.

Bent u benieuwd hoe u bij het beheer en de inrichting van een natuurterrein, tuin of buurtpark zoveel mogelijk rekening kunt houden met wilde bijen, vlinders en andere insecten?

Tijdens zijn lezing neemt Stefan u mee in het leven, de herkenning en de relatie

tussen wilde bijen en bloeiende planten. Daarnaast krijgt u tips over hoe wilde bijen, vlinders en andere insecten te helpen. Denk daarbij aan nestelplekken, bij-vriendelijke bomen en struiken, bloemrijke veldjes. Kennis die u zelf kunt gebruiken. Stefan is een deskundige- en een bijzonder interessante spreker.

Voor de lezingen wordt een vrijwillige bijdrage van € 2,- gevraagd. Het adres van Dorpshuis 'De Pan' is Nieuwe Rijksweg 4 in Vries.

NB: In verband met bestuurswisselingen is het Activiteitenprogramma op dit moment nog niet compleet. Zodra er nieuwe activiteiten gepland zijn, ontvangen onze leden daarvan via mail bericht. Ook worden ze gepubliceerd op onze website ivn.nl/vries.

Jeugdactiviteiten

Scholenproject IVN Vries: Werkmiddagen worden georganiseerd voor de groepen 7 van de twee basisscholen in Vries. De Holtenhoek werkt deze middagen in het Holtveen, de Vijverstee op de Welterberg.

Voor informatie rond de basisschool in Yde: paulvanderveur@gmail.com, of www.ivn.nl/vries

Colofon IVN Vries

Bestuur

Voorzitter

(Algemene zaken, PR en ledenwerving)

Peter Kwast

E: p.l.kwast@hotmail.nl

T: 06 1501 7095

Secretaris

vacature

Penningmeester

René Bosch

E: penningmeester@ivnvries.nl

T: 0592 54 26 76

Bankrek.nr: NL19RABO0366 5693 09

Bestuursleden

Bram Arends

E: bram_arends@hotmail.com

Redactie Kornoelje

Heim Meijerink

E: hpmeijerink@hetnet.nl

Ina Maring

E: maringvanderveen@gmail.com

Joke Rosier (vormgeving)

E: rosierjoke@gmail.com

T: 06-20245425

Websitebeheerder

Anne Hielke van der Meulen

E: a.h.vd.meulen@gmail.com

T: 0592 315 924

Website

www.ivn.nl/vries

Werkgroepen

1. De Vlindertuin

Wil Folkers

E: alkasa@home.nl

T: 0592 542 732

2. Vogels

Anne Hielke van der Meulen;

E: a.h.vd.meulen@gmail.com

T: 0592 315 924

3. Jeugdactiviteiten

vacature

4. Bomen, ruimtelijke ordening en milieu

Tineke van den Berg

E: van.den.berg@home.nl

5. Steenuilenwerkgroep

Ronand Valstar:

E: kolenval@ziggo.nl

T: 06-20150223

6. Stichting De Vriezer Holten

(v/h De Fledders)

Eelke Riemersma; T: 0592 543 818

E: eelke.riemersma@kpnplanet.nl

Activiteitencommissie

Sipke Sikkes

E: sikksvanelk@hetnet.nl

Schoolprojecten

De Vijverstee, OBS: Welterberg

De Holtenhoek, CBS: Holtveen

Sipke Sikkes

E: sikksvanelk@hetnet.nl

Bij de achterkant:

Met een beetje geluk kun je aan de Groninger kust zilver en goud vinden.
Twee goudplevieren en een zilverplevier

Foto's van Jan Westerhof, februari 2023

